

Posudek vedoucí bakalářské práce

Název práce: Sebehodnocení čtení u žáků 2. stupně ZŠ

Autorka práce: Anna Chmátalová

Vedoucí práce: PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.

Předložená bakalářská práce představuje exkurz do širší sféry čtenářské gramotnosti, resp. jednoho z faktorů, který má na její rozvoj významný vliv. Autorka se zabývá zejména introspektivním osobnostním pohledem, sebehodnocením čtení dětského čtenáře. Tato optika je v českém pedagogicko-psychologickém poradenství poměrně nová. Jedná se o téma aktuální, s možným aplikačním dopadem do poradenské praxe. Inspirativní pro podporu čtenářského sebeobrazu můžou být výsledky i pro učitele českého jazyka na základních školách.

Teoretický rámec bakalářské práce je zdařile vymezen, autorka jasně formuluje hlavní terminologii, témata a pojetí problematiky. Teoretická část působí uceleně, čtenář je posloupně seznámen s relevantními tématy, terminologickým zázemím i dokládajícími empirickými studiemi. Jednotlivé pasáže na sebe plynule navazují, volba subtémat odpovídá cílům práce, komunikace s empirickou částí je zde evidentní. Nezaznamenala jsem žádná nadbytečná či rušivá témata. Jako nejvíce cennou vnímám kapitolu mapující výzkumy věnující se čtenářství u dospívajících žáků v České republice i v zahraničí, která dokládá kvalitní rešeršní práci autorky. Bibliografické zdroje jsou poměrně rozsáhlé, s podílem zahraniční literatury, v citacích je občas znát citační nejistota, zvláště u zdrojů s více autory. Komparativní charakter teoretického přehledu je zachován, studentka hledá společné a odlišné pojetí jednotlivých autorů, diskutuje s jednotlivými koncepcemi, uvítala bych, kdyby se více pouštěla do kritické dikce.

Jako cíl bakalářského projektu si studentka stanovila ověřit, zda konkrétní nástroj ze širší testové baterie mapující rozvoj klíčových gramotnostních dovedností u žáků 1. stupně (PorTex) je vhodný pro využití i u žáků 2. stupně základní školy. Jedná se o screeningový dotazník sebehodnocení čtení, ve kterém respondenti vyjadřují míru souhlasu s výrokem na Likertově škále. Aby studentka více porozuměla čtenářskému chování a čtenářskému sebeobrazu žáků na 2. stupni, doplnila výzkumný design i o strukturované rozhovory s náhodně vybranými žáky v každém z ročníků 2. stupně ZŠ. Jedná se tedy o smíšenou metodologii. Tento postup umožnil kvalitnější interpretaci dat, širší vhled do bariér v pozitivnějším čtenářském sebepojetí dospívajících žáků. V kvantitativní analýze srovnává data získaná od 102 žáků mezi 6. a 9. ročníkem jedné konkrétní základní školy s výsledky žáků 5. ročníku ve standardizačním vzorku širší testové baterie PorTex. Rozhovory vedla s celkem deseti respondenty. Výsledky prezentuje autorka posloupně, logicky. Ukazuje se, že kritická hodnota screeningového dotazníku sebehodnocení čtení je u žáků 2. stupně nižší než u žáků 5. ročníku ZŠ. Celkově mají tedy žáci 2. stupně nízký čtenářský sebeobraz - pokud vycházíme z položek formulovaných v daném dotazníku.

Kvalitativní obsahová analýza rozhovorů přináší podrobnější vhled do čtenářského sebepojetí, čtenářských strategií i čtenářského chování. Zde nejprve autorka prezentuje krátké medailonky jednotlivých respondentů a posléze analyzuje významné kategorie, které z dat vystupují jako zásadní pro hlubší porozumění vlivů na čtenářské sebepojetí u dospívajících čtenářů. Oba postupy dochází k závěru, že čtenářský sebeobraz spíše slabší, podobně jako

samotné čtenářské chování. Kvantitativní data ovšem vycházejí z dotazníku, který je určen pro žáky 1. stupně, respondenti na 2. stupni mohou pochopitelně skórovat odlišně, už jen tím, že pro rozvoj čtenářských kompetencí nepotřebují tolik zpětné vazby okolí a sdílení s rodiči. Data tedy spíše ukazují na to, že screeningový dotazník sebehodnocení čtení není vhodným nástrojem pro žáky na 2. stupni. Pro zmapování jejich čtenářského sebeobrazu bude potřeba konstruovat jiné položky či pracovat s úplně jinými diagnostickými nástroji. Cíle práce se autorce podařily naplnit, na výzkumné otázky odpovídá s oporou v datech, interpretaci dat považují za relevantní, klidně mohla být v některých oblastech ještě hlubší.

Oceňuji, že studentka obšírně reflektuje nejen přínosy své práce, srovnává své výsledky s dalšími empirickými sondami či studiemi, ale věnuje dostatek pozornosti rovněž limitům své práce a také nabízí nápady, jak ve zkoumání problematiky pokračovat.

Z formálního hlediska práce obsahuje všechny povinné části, je dodržen požadovaný rozsah. Stylisticky lze zaznamenat drobnější akademickou nejistotu, ale celkově hodnotím text jako čtivý, přehledný, čtenář se v něm snadno orientuje. Výsledky kontroly v SiS nevedou k podezření, že by práce byla plagiátem. Studentka v závěrečné práci nedeklaruje použití nástrojů umělé inteligence, odevzdaný text je posuzován jako dílo vzniklé bez přispění AI.

Bakalářskou práci Anny Chmátalové doporučuji k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

- 1, V čem byly pro Vás data překvapivá?
- 2, Jaká doporučení vyplývající či reagující na z vaše výsledky byste jako školní psycholožka mohla doporučit pro vyučující na 2. stupni základních škol?
- 3, Jaké nové výroky byste pro žáky 2. stupně zařadila do škálového dotazníku sebepojetí čtení?

V Praze dne 13.5.2024

Pavla Presslerová